

for English please scroll down

Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia – Roma

DATUM KONÁNÍ

Pátek, 17. 5. 2019 od 20.00

Předpokládaný konec koncertu 22.00

MÍSTO KONÁNÍ

Obecní dům – Smetanova síň

PROGRAM

Modest Petrovič Musorgskij: Noc na Lysé hoře

Béla Bartók: Koncert pro housle a orchestr č. 1

Nikolaj Rimskij-Korsakov: Šeherezáda op. 35

INTERPRETI

Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia – Roma

Sir Antonio Pappano - dirigent

Lisa Batiashvili - housle

Když se tento nejznámější italský orchestr na Pražském jaru 2015 představil domácím publiku vůbec poprvé (ač je součástí jedné z nejstarších hudebních institucí vůbec, s historií sahající do roku 1585!), vzbudil nadšené reakce. Málokterý orchestr dokáže tak dokonale snoubit vnitřní vášeň s perfektní souhrou vypracovanou do nejmenších detailů. „*Pappano a jeho orchestr krouží všechny harmonie a každý tón do nejmenších nuancí. Proto jejich pianissima jsou co nejtíší, a presto plná, a jejich fortissima hřímají, ale nevřeští,*“ napsala tehdy kritička Hudebních rozhledů.

U jeho dirigentského pultu se vystřídala řada slavných jmen – Gustav Mahler, Claude Debussy, Igor Stravinskij, Paul Hindemith, Artur Toscanini, Herbert von Karajan ad. V letech 1983–1990 byl jeho čestným prezidentem Leonard Bernstein. Od nástupu sira Antonia Pappana v roce 2005 se tento římský orchestr vypracoval na mezinárodní výsluní a jako první italské těleso byl časopisem Classic FM zařazen mezi Top 10 orchestrů na světě.

Charismatický **sir Antonio Pappano** stojí od roku 2002 v čele jednoho z nejslavnějších operních domů, londýnské Královské opery Covent Garden. Jakému postavení se těší, nejlépe dokladuje úryvek z recenze britských Timesů o Pappanově provedení *Mistrů pěvců norimberských* (2017): „*To nejlepší z celého představení bylo jeho skvostné dirigování... Po více než pěti hodinách jsem to chtěl celé slyšet znovu.*“ Pappano pravidelně hostuje také u špičkových symfonických orchestrů, včetně Newyorské a Berlínské filharmonie, amsterdamského Royal Concertgebouw či London Symphony Orchestra, jako klavírista doprovázel také recitály předních operních hvězd. Z dlouhé řady jeho nahrávek stojí za připomenutí live snímek *Joyce & Tony* (Erato) s pěvkyní Joyce DiDonato, který před dvěma lety získal cenu Grammy. V roce 2012 mu královna Alžběta II. udělila šlechtický titul a z rukou italského prezidenta převzal druhé nejvyšší italské vyznamenání – Rytíř velkokříže Řádu zásluh o Italskou republiku.

Gruzínská houslistka **Lisa Batiashvili** je pro svět klasické hudby vzácnou hvězdou. Od svého prvního úspěchu na Mezinárodní Sibeliově soutěži v Helsinkách, kdy jako šestnáctiletá a současně nejmladší účastnice v historii této soutěže získala druhou cenu, kráčí tato umělkyně pevným krokem vlastní, osobitou cestou. Raketový vzestup jako by ji vůbec nevyvedl z míry – teprve v osmadvaceti letech

podepsala nahrávací smlouvu a namísto propagačního hýčkáni obrátila svou pozornost na rodinu. Provdala se za francouzského hobojistu Françoise Leleuxe, s nímž má dvě děti, a od té doby se snaží balancovat osobní a profesní život tak, aby počet koncertů v žádné sezóně nepřekročil číslovku 50. Je spontánní, energická, netají své názory. Například v roce 2014 při koncertě s Valerijem Gergijevem na protest proti politické situaci na Krymu a v reakci na Gergijevovu podporu ruskému prezidentovi odehrála jako přídavek sólovou skladbu *Requiem for Ukraine*, kterou si předtím objednala u gruzínského autora Igora Lobody. Ve výčtu orchestrů a dirigentů, se kterými pravidelně vystupuje, nechybí žádný významný. Byla rezidenční umělkyní Newyorské filharmonie, Royal Concertgebouw Orchestra či Bambereských symfoniků, v loňské sezóně se stala rezidenční umělkyní Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia Roma. Letos absolvuje kromě turné s tímto orchestrem koncerty s Izraelskou filharmonií, Mnichovskou filharmonií a Semjonem Byčkovem, Chicago Symphony Orchestra a Jakubem Hrůšou, Orchestre de Paris či Boston Symphony Orchestra. Hraje na nástroj Giuseppa Guarneriho „del Gesù“ z roku 1739, jež jí zapůjčil soukromý sběratel.

„Z podzemí se zjevují temné mocnosti a pak Černobog (Satan), jeho vzývání, potom černá mše, sabat. Na jeho vrcholu zazní z dálky vyzvánění venkovského kostelíka a probouzející se den zažene duchy temnot.“ Těmito slovy popisuje Modest Petrovič Musorgskij program své symfonické básně **Noc na Lysé hoře**, již napsal v roce 1867 jedním dechem. Podává jedinečný obraz umělecké fantazie a hudební představitosti svého autora.

Koncert pro housle a orchestr č. 1 v roce 1907 věnoval Béla Bartók své mladé kolegyni ze studií a přítelkyni, houslistce Stefi Geyer jako důkaz své velké lásky k ní, kterou neopětovala, a když jí nabídl manželství, vztah s ním ukončila. Na její poslední dopis Bartók odpověděl: *„Dokončil jsem houslový koncert 5. února, v ten den, kdy jste napsala můj rozsudek smrti... Zamknul jsem ho ve svém psacím stole a nevím, jestli ho zničím, nebo tam bude ležet tak dlouho, dokud někdo po mé smrti v hromadě papírů můj důkaz lásky k vám, váš koncert, mou nejlepší práci nevyhodí...“* Ale nakonec rukopis koncertu Stefi poslal a na titulní list připsal na rozloučenou verše Bély Balásze: *„Žádné dvě hvězdy nejsou tak vzdálené jako dvě lidské duše...“* Stefi Geyer Bartókův koncert nikdy veřejně neprovedla, ani nedovolila skladbu za svého života zveřejnit a teprve po její smrti byla nalezena a v roce 1958 poprvé v Basileji provedena. Velké popularity se koncert dočkal v provedeních legendárního Davida Oistracha či Maxima Vengerova. Lze stěží uvěřit, že dojemné svědectví Bartókovy nešťastné lásky se na program Pražského jara vrací po téměř čtyřiceti letech!

Naopak závěrečná skladba toho koncertu – Korsakovova **Šeherezáda** je festivalovou stálicí. Za svou popularitu vděčí jak skladatelově neuvěřitelně bohaté invenci, často inspirované podněty exotických hudebních kultur, v oslnivém orchestrálním hávu, tak do jisté míry i mimohudebnímu podnětu odkazem na arabskou středověkou sbírku pohádkových příběhů, známých jako *Pohádky tisíce a jedné noci*. Každá ze čtyř vět vyniká bohatstvím melodických a rytmických nápadů, sugerujících motivy etnické hudby národů, které autor za svých námořních cest kolem světa poznal. Vše podtrhuje nádherná a velkolepá orchestrace, která ve své době neměla obdoby. Na světové popularitě *Šeherezády* měl rozhodující zásluhu proslulý baletní impresárió Sergej Pavlovič Ďagilev, který ji uvedl v roce 1910 v Paříži jako balet.

Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia – Roma

DATE OF EVENT

Friday, 17. 5. 2019 from 20.00

Expected end of the concert 22.00

EVENT PLACE

Municipal House – Smetana Hall

PROGRAM

Modest Petrovič Musorgskij: Night on the Bare Mountain

Béla Bartók: Violin Concerto No. 1

Nikolaj Rimskij-Korsakov: Scheherazade op. 35

INTERPRETS

Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia – Roma

Sir Antonio Pappano - conductor

Lisa Batiashvili - violin When this, Italy's best known orchestra performed to Czech audiences for the very first time at the Prague Spring in 2015 (although it is affiliated to one of the oldest musical institutions in the world, with a history dating back to 1585), both the critics and the public were enchanted. Few orchestras are as capable of effortlessly combining inner passion with flawless unity of sound, perfectly rendered down to the smallest detail. *"Pappano and his orchestra draw out the tiniest of nuances in all the harmonies and in every note. Thus their pianissimos are the softest imaginable, yet well-rounded, and their fortissimos roar, but don't blare out,"* a critic for Hudební rozhledy wrote at the time.

A series of illustrious figures successively took their place on the conductor's rostrum – Gustav Mahler, Claude Debussy, Igor Stravinsky, Paul Hindemith, Arturo Toscanini, Herbert von Karajan and others. Leonard Bernstein was Honorary President from 1983 to 1990. Since the arrival of Sir Antonio Pappano in 2005 this Rome-based orchestra has enjoyed huge international success and, as the first Italian ensemble to receive this honour, was classified among the top ten orchestras in the world by *Classic FM* magazine.

Charismatic **Sir Antonio Pappano** assumed the position of Music Director of one of the world's most famous opera houses, London's Royal Opera, Covent Garden, in 2002. An excerpt from a review printed in the British newspaper *The Times* describing Pappano's performance of *The Mastersingers of Nuremberg* (2017) gives us the clearest idea of the kind of status this conductor commands: *"The best thing about this show was his superlative conducting [...] After five hours and some, I wanted to hear it all again."* Pappano makes regular guest appearances with some of the world's finest symphony orchestras, including the New York and Berlin Philharmonics, the Royal Concertgebouw and the London Symphony Orchestra, and in the role of pianist he has accompanied leading opera stars during their recital performances. His extensive discography comprises the live recording *Joyce & Tony* (Erato), featuring singer Joyce DiDonato, which won a Grammy two years ago. In 2012 he was knighted by Queen Elizabeth II, and Italy's president conferred upon him the country's second highest distinction, the Knight Grand Cross of the Order of Merit of the Italian Republic.

Georgian violinist **Lisa Batiashvili** is a rare star on the classical music stage. Her first success occurred at the International Sibelius Competition in Helsinki when, at the age of sixteen, and as the youngest participant in the history of this competition, she was awarded second prize. Since that time she has

continued to forge out her own, distinctive path. Her soaring career has not thrown her off balance in any way: it was only at the age of twenty-eight that she signed a recording contract and, avoiding the glare of publicity, she focused on her family instead. She married French oboist François Leleux, with whom she has two children and, since then, she has endeavoured to balance her professional and private life, aiming to perform no more than fifty concerts each season. She is spontaneous, energetic and open in her views. In 2014, at a concert with Valery Gergiev, in protest against the political situation in Crimea and in response to Gergiev's support for the Russian president, she chose for her encore the solo piece *Requiem for Ukraine*, which she had previously commissioned from Georgian composer Igor Loboda. The list of orchestras and conductors with whom she regularly performs reflects all the major names. She was Artist-in-Residence of the New York Philharmonic, the Royal Concertgebouw Orchestra and the Bamberg Symphony, and last season she was appointed Artist-in-Residence of the Orchestra dell'Accademia Nazionale di Santa Cecilia Roma. This year, in addition to a tour with this orchestra, she will be appearing in concert with the Israel Philharmonic, the Munich Philharmonic under Semyon Bychkov, the Chicago Symphony Orchestra with Jakub Hrůša, Orchestre de Paris and the Boston Symphony Orchestra. She plays on a Giuseppe Guarneri "del Gesù" instrument from 1739, loaned to her by a private collector.

"Subterranean sounds of supernatural voices. Appearance of the spirits of darkness, followed by that of Chornobog (Satan) himself. Glorification of Chornobog and celebration of the Black Mass. The Sabbath revels. At the height of the orgies, the bell of the village church, sounding in the distance, disperses the spirits of darkness. Daybreak." These are the words Modest Petrovich Mussorgsky used to describe the programme of his symphonic poem ***Night on the Bare Mountain***, which he wrote in 1867 in a matter of days. The work presents a unique picture of the artistic fantasy and musical imagination of its creator.

In 1907 Béla Bartók dedicated his ***Concerto for Violin and Orchestra No. 1*** to a young friend from his school days, the violinist Stefi Geyer, as proof of his great love for her. Geyer, however, did not return his feelings, and when he asked her to marry him, she cut off all contact with him. In answer to her final letter, Bartók wrote: *"I finished the score of the violin concerto on the 5th of February, the very day you were writing my death sentence... I locked it in my desk, I don't know whether to destroy it or to keep it locked away until it is found after I die and the whole pile of papers, my declaration of love, your concerto, my best work are thrown out."* Bartók nevertheless sent Stefi the manuscript of the concerto in the end and, on the title page, he inscribed a line of poetry by Béla Balász as an expression of farewell: *"No two stars are as far apart as two human souls."* Stefi Geyer never performed Bartók's concerto in public and she never allowed the work to be published during her lifetime; it was only after her death that it was discovered, receiving its premiere in Basel in 1958. The concerto enjoyed great popularity thanks to performances by the legendary David Oistrakh and by Maxim Vengerov. It seems incredible that this poignant testimony of Bartók's ill-fated love now returns to the Prague Spring after a period of almost forty years!

The final work on the programme for this concert, on the other hand – Rimsky-Korsakov's ***Scheherazade*** – is a festival staple. It owes its popularity not only to the composer's incredibly rich invention, often inspired by exotic musical culture, swathed in a dazzling orchestral veil, but also partly to the non-musical subject matter, with its reference to the collection of Middle Eastern folk tales dating from the Middle Ages known as *One Thousand and One Nights*. Each of the four movements betrays a wealth of melodic and rhythmical ideas, suggesting excerpts of the ethnic music of the nations Rimsky-Korsakov had encountered on his sea voyage round the world. They also reflect his wonderful and majestic orchestration, unparalleled in its time. The world popularity of *Scheherazade* was due in great part to the celebrated Ballets Russes impresario, Sergei Pavlovich Diaghilev, who presented it as a ballet in Paris in 1910.